

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยเปิดโดยใช้ระบบการสอนทางไกลแห่งแรกในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยึดหลักการศึกษาลดชีวิต โดยมุ่งพัฒนาชีวิตของประชาชนทั่วไป ด้วยการเปิดโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึงรับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน ไม่มีการสอบคัดเลือก ระบบการสอนทางไกลที่มหาวิทยาลัยจัดให้นักศึกษาใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สื่อการสอนทางไปรษณีย์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ การสอนเสริม และวิธีการอื่น ๆ ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ (มสธ. 2526 : 9-13)

เนื่องจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ นับเป็นสื่อที่มีความสำคัญประเภทหนึ่ง ซึ่งสามารถแพร่กระจายความรู้ไปสู่คนทุกกลุ่ม ทุกระดับ เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าของโลกในปัจจุบัน และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ (ชม ภูมิภาค 2516 : 53) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของโทรทัศน์ในแง่จึงใช้โทรทัศน์เป็นตัวกลางประเภทหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้และเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระของชุดวิชาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยจัดให้มีรายการโทรทัศน์ประจำชุดวิชา ๆ ละประมาณ 5-7 รายการ ความยาวรายการละประมาณ 30 นาที ไม่เพียงเท่านั้นรายการโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัยยังจัดขึ้น เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ที่ไม่ได้เป็นนักศึกษาได้มีโอกาสนำเอาสาระประโยชน์ที่ได้จากรายการไปปรับปรุง และพัฒนาอาชีพได้อีกด้วย ซึ่งรายการประเภทนี้มหาวิทยาลัยได้จัดขึ้นเป็นวัตถุประสงค์พิเศษคือ เพื่อเป็นบริการทางวิชาการสำหรับประชาชน

ในแง่ของงานด้านการผลิตรายการนี้ เป็นหน้าที่ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษาที่จะเป็นผู้รับไปดำเนินการตามนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยมอบให้ศูนย์บริการการสอนทางวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ ทั้งที่เป็นรายการประกอบชุดวิชาต่าง ๆ และที่เป็นรายการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน งานด้านนี้ประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันดำเนินการคือ

1. นักเทคโนโลยีการศึกษา แบ่งเป็น นักเทคโนโลยีการศึกษาประจำชุดวิชาและนักเทคโนโลยีการศึกษาปฏิบัติการ ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตและควบคุมการผลิตรายการ
2. วิศวกรและช่างเทคนิค ประกอบด้วย ผู้กำกับเทคนิค ช่างกล้อง แสง เสียง และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ
3. เจ้าหน้าที่ศิลปกรรม เช่น เจ้าหน้าที่ฉากและงานกราฟิก ช่างแต่งผม-แต่งหน้า

รายการโทรทัศน์ที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผลิตขึ้นนั้นได้ทำการออกอากาศครั้งแรก เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2523 โดยออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ซึ่งมีสถานีในเครือข่ายที่จะสามารถแพร่ภาพได้ทั่วประเทศในเวลาเดียวกันคือ ออกอากาศเป็นประจำทุกวันเสาร์เวลา 8.00-9.00 น. และในวันอาทิตย์เวลา 8.30-9.30 น. โดยในภาคการศึกษาแรกที่ได้ทำการออกอากาศ มีจำนวนรายการทั้งสิ้น 72 รายการ ในครั้งนั้นมีบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการผลิตรายการรวมทั้งสิ้น 18 คน สำหรับสถานที่ซึ่งใช้เป็นห้องบันทึกรายการโทรทัศน์ในระยะแรกนั้น ก็คือห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยที่ชั้น 13 อาคารทบวงมหาวิทยาลัย ถนนศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการดัดแปลงให้เหมาะสมเป็นครั้งคราว ในกรณีที่จะต้องมีการบันทึกรายการ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกรายการในขณะนั้นก็ไม่มีความสะดวกสบายเช่นแต่อย่างใด มีเพียงอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการบันทึกรายการจริง ๆ เพียงไม่กี่ชิ้นเท่านั้น ในด้านของบุคลากรที่ผลิตรายการโทรทัศน์ในระยะเริ่มแรกนี้ ทั้งนักเทคโนโลยีการศึกษาและช่างเทคนิคส่วนหนึ่ง เป็นผู้เพิ่งจบการศึกษามาจาก

สถาบันการศึกษาต่างๆ อีกส่วนหนึ่งเป็นนักวิชาการศึกษาซึ่งโอนมาจากหน่วยงานอื่น ที่มีประสบการณ์ในงานด้านการผลิตรายการมาแล้ว บุคลากรส่วนหลังนี้เอง จะทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิธีการ และแนวทางในการปฏิบัติให้แก่บุคลากรใหม่ที่เพิ่งจะเข้ามาปฏิบัติงาน และยังไม่เคยมีประสบการณ์ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ถือเป็นการฝึกอบรมในเบื้องต้น (สมพงษ์ เกษมสิน 2516:157, อมร รักษาสัตย์ และโสรัจ สุจริตกุล 2514:293, Flippo 1966:268, Good 1973:613, Harbison & Myers 1964:2) ต่อจากนั้นก็เป็นที่มาของบุคลากรใหม่ที่จะต้องพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้งานในขณะที่ต้องปฏิบัติงานจริง (On-the-job Training) บุคลากรเหล่านี้ต่อไปเมื่อมีความรู้กว้างขวางขึ้น ก็สามารถเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานรุ่นต่อ ๆ ไป การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการทำงานในลักษณะนี้ สามารถกระทำได้และประสบผลเป็นที่น่าพอใจในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากในขณะนั้นหน่วยงานผลิตรายการโทรทัศน์ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษายังมีขนาดเล็ก และมีบุคลากรไม่มากนัก การเรียนงานจากการปฏิบัติจริงจึงเป็นสิ่งที่ทำได้เหมาะสม โดยเฉพาะในแง่ที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสดำเนินการขอสงสัยในเชิงปฏิบัติและยังสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการชี้แนะและร่วมกันแก้ปัญหาจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง

ต่อมาในช่วงก่อนปีการศึกษา 2525 เมื่อมหาวิทยาลัยเตรียมที่จะเปิดสาขาวิชาเพิ่มขึ้นทำให้จำนวนรายการโทรทัศน์ที่จะต้องผลิตเพื่อทำการออกอากาศมีมากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้มหาวิทยาลัยต้องการเวลาในการออกอากาศเพิ่มขึ้น ในเรื่องนี้มหาวิทยาลัยได้ทำเรื่องขึ้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และในที่สุดก็มีมติเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2524 ให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใช้เวลาในช่วง 18.30 น. ถึง 20.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่สถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง งดทำการออกอากาศตามนโยบายประหยัดไฟฟ้าของรัฐบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ทำการออกอากาศรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อสมท. ออกอากาศเป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525

จากการที่สำนักเทคโนโลยีการศึกษาต้องผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจำนวนมากขึ้นนี้ จึงต้องอาศัยบุคลากรที่มีความสามารถในงานด้านนี้มากขึ้น จากข้อมูลที่ได้จากฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษาของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ปรากฏว่า ในภาคการศึกษาที่ 1/2525 มีจำนวนรายการโทรทัศน์ที่จะต้องผลิตทั้งสิ้นจำนวน 154 รายการและมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ร่วมกันในการผลิตรายการจำนวนประมาณ 26 คน ซึ่งบุคลากรที่เพิ่มขึ้นมานี้ ก็สามารถปฏิบัติงานการผลิตรายการโทรทัศน์นี้ได้โดยอาศัยวิธีการเดิม คือ การเรียนงานในขณะที่ปฏิบัติงาน ซึ่งช่วงนี้สำนักเทคโนโลยีการศึกษาได้ขยายที่ทำการโดยย้ายไปอยู่ที่ อาคาร มสธ. 3 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และได้ปรับปรุงคุณภาพของการผลิตรายการ โดยจัดให้มีห้องบันทึกรายการโทรทัศน์ที่สมบูรณ์กว่าเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับรายการที่ต้องผลิตเพิ่มขึ้น

ประมาณต้นปีการศึกษา 2526 เมื่อมหาวิทยาลัยเปิดสาขาวิชาเพิ่มขึ้นอีกหลายสาขา รายการโทรทัศน์ที่ต้องผลิตก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ และก็มีบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ซึ่งมีจำนวนประมาณ 70 คน ในเดือนมีนาคม สำนักเทคโนโลยีการศึกษา จึงได้ขยายที่ทำการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งครั้งนี้มีการติดตั้งอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นในการผลิตรายการโทรทัศน์เพิ่มขึ้นด้วย โดยได้เช่าอาคารจอร์จชั้น 11 ของโรงแรมเอเชีย ถนนพญาไท เป็นที่ทำการและห้องบันทึกรายการที่มีมาตรฐานดียิ่งขึ้น

ในระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมาี้ จะเห็นได้ว่าการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพอยู่เสมอตลอดมา โดยเฉพาะคุณภาพของเนื้อหาสาระแต่ในด้านคุณภาพทางด้านเทคนิคนั้น ยังไม่สามารถพัฒนาได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากต้องใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานระดับอาชีพ และจำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ดังนั้นมหาวิทยาลัย จึงได้หาแหล่งความช่วยเหลือจากภายนอกทั้งทางด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์และอื่น ๆ เพื่อให้การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยสำนักเทคโนโลยีการศึกษาได้ทำโครงการจัดตั้งศูนย์ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Educational

Broadcasting Production Center-EBPC) ขึ้นเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศโดยผ่านทางกรมวิเทศสหการเมื่อ พ.ศ. 2523 ปรากฏว่ารัฐบาลญี่ปุ่นให้ความสนใจในโครงการนี้ และได้ส่งคณะผู้สำรวจขององค์การเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency) มาทำการศึกษาข้อมูลและทำโครงการขึ้นเสนอรัฐบาล เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นเห็นชอบและอนุมัติในโครงการนี้แล้ว จึงได้มีการลงนามในหนังสือแลกเปลี่ยน ณ. ดิกลไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า รัฐบาลญี่ปุ่นตกลงให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้างศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแบบให้เปล่าเป็นมูลค่า 1765 ล้านบาท (ประมาณ 176.5 ล้านบาท) เพื่อเป็นค่าก่อสร้างอาคารจัดซื้อและติดตั้งวัสดุอุปกรณ์การผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ในบริเวณที่ทำการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี การก่อสร้างอาคารดังกล่าวได้เริ่มขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2525 ซึ่งมีกำหนดแล้วเสร็จในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2527 นี้ (มสธ. 2526 : 27-33) โดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ทำพิธีรับมอบอาคารและเครื่องมือศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2527 (รายงานการประชุมคณะกรรมการเตรียมระบบศูนย์วิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 14 มีนาคม พ.ศ. 2527) และสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ก็ได้มีมติให้ใช้ศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา

ศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อศึกษานี้เป็นศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นศูนย์ที่มีขนาดใหญ่ประกอบด้วยอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนเป็นจำนวนมาก และมีขีดความสามารถในการผลิตสูง ทั้งนี้เพราะเจตนาของผู้ให้ความช่วยเหลือ ต้องการจะให้ เป็นศูนย์ผลิตรายการระดับชาติสามารถให้บริการในการผลิตรายการเพื่อการศึกษาแก่นักเรียนอื่น ในประเทศที่ไม่สามารถผลิตรายการเองได้ ตลอดทั้งการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในฐานะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นสถาบันผู้นำทางการศึกษาทางไกลใน

ภูมิภาคเอเชียด้วย นั่นคือศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นี้ จะ มีบทบาทสำคัญในการให้การฝึกอบรมแก่นักศึกษานานาชาติอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การขยายตัวของงานผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ในด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์นั้นในขณะนี้นับว่ามหาวิทยาลัยได้ก้าวมาจนถึงจุดที่มีความพร้อมอย่างเต็มที่ แต่สิ่งสำคัญที่สุดอีกประการที่จะต้องเตรียมให้พร้อมควบคู่กันไปกับอาคารและวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ก็คือ ผู้ใช้เครื่องมือซึ่งก็คือบุคลากรนั่นเอง งานผลิตรายการโทรทัศน์จะไม่สามารถพัฒนาไปได้เต็มที่ หรือมีประสิทธิภาพ ถ้าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดใน 2 สิ่งนี้ นั่นคือ ผู้ผลิตรายการและวัสดุอุปกรณ์ ในการผลิต รายการ

ปัญหาสำคัญที่จะต้องพิจารณาก็คือ ทำอย่างไรให้ผู้ผลิตรายการที่มีอยู่เดิม และที่จะต้องเข้ามาเพิ่มในอนาคตอย่างเพียงพอจะสามารถมีความพร้อมในการผลิตรายการ เนื่องจากขณะนี้งานที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้การปฏิบัติงานอย่างที่เคยปฏิบัติมาในระบบเดิมไม่สามารถเป็นไปได้อย่างคล่องตัว จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบงานเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ทั้งนี้ เพราะการใช้ศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จำเป็นต้องมีระบบการทำงานที่แน่นอนมีแบบแผนและมีการวางแผนงานล่วงหน้าเป็นอย่างดี บุคลากรมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นบุคลากรที่เคยปฏิบัติงานมาในระบบเดิมจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เข้าใจและรับผิดชอบมากขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับการทำงานในระบบใหม่ เนื่องจากว่าเครื่องมือเครื่องใช้ หุ้กขึ้นในศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อศึกษามีราคาแพงและยังมีความละเอียดอ่อนและง่ายต่อการเกิดความเสียหาย ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษ นอกจากบุคลากรที่มีอยู่เดิมแล้ว บุคลากรใหม่ก็มีความสำคัญไม่น้อยต่อศูนย์ผลิตรายการนี้ เนื่องจากศูนย์ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ยังมีความต้องการบุคลากรที่จะเข้ามาปฏิบัติงานอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งบุคลากรใหม่จะไม่สามารถปฏิบัติงานได้ดี ถ้าไม่มีการชี้แจงทั้งในแง่ระบบงานและในเชิงงานเฉพาะอย่างที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งการเรียนงานในขณะปฏิบัติงานจริง

และการเรียนรู้ที่ค่อยเป็นค่อยไป เหมือนครั้งที่หน่วยงานยังเล็กอยู่นั้นไม่สามารถทำได้ต่อไป เพราะการทดลองปฏิบัติงานเพื่อเรียนรู้งานนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายกับเครื่องมือราคาแพง และยังอาจกระทบกระเทือนต่อการผลิตรายการ ทำให้เกิดความล่าช้าหรือถึงกับต้องหยุดชงักไป นอกจากนี้การเรียนรู้งานอย่างค่อยเป็นค่อยไปก็ไม่ทันการสำหรับปริมาณงานในปัจจุบันที่มีมาก และต้องการความรวดเร็ว

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นมากในการที่จะช่วยให้งานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง และวิธีการที่ดีที่สุดในการให้ความรู้ในลักษณะนี้ก็คือ การจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการขึ้น เพราะการจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ และมีการวางแผนงานอย่างรอบคอบและเหมาะสม จะมีผลต่อการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญโดยตรงแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งตามจุดประสงค์เฉพาะของงานที่หน่วยงานต้องการ (สุปราณี ศรีฉัตรากิมุข 2524:1-3, Beach 1970:193, Flippo 1966:268, Warren 1979:1-16) ยิ่งไปกว่านั้นการฝึกอบรมมีลักษณะเด่นอยู่ที่สามารถช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะอย่างให้แก่หน่วยงานได้เป็นอย่างดี (น้อย ศิริโชติ 2524:1-6) อมร รักษาสัตย์ (2505:356-359) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่จำเป็น ที่หน่วยงานต้องพิจารณาจัดให้มีการฝึกอบรมขึ้นในหน่วยงานไว้ดังนี้คือ

1. การจัดการฝึกอบรมจำเป็นต้องจัดให้มีขึ้นเมื่อมีสิ่งใหม่ มีความรู้ใหม่ มีปัญหาใหม่ๆ หรือเมื่อมีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ขึ้นมาและจำเป็นต้องใช้ข้าราชการที่มีอยู่แล้วเป็นผู้ปฏิบัติการ ก็จำเป็นต้องฝึกอบรมให้ทันกับเครื่องมือเครื่องใช้
2. จัดการฝึกอบรมขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงการทำงานที่เป็นอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้นอีก
3. การจัดการฝึกอบรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะ การศึกษาไม่ว่าจะมาจากโรงเรียน โรงฝึกอาชีพ หรือมหาวิทยาลัยใดก็ตาม ย่อมไม่สามารถที่จะนำมาใช้ปฏิบัติราชการได้พอดีทุกอย่างไป ต้องอาศัยการแนะนำอบรมงานให้สอดคล้องกับงานเฉพาะอย่างที่จะทำเป็นงาน ๆ ไป

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นว่าหน่วยงานการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเกิดขึ้นเพราะงานทางด้านการผลิตรายการโทรทัศน์นั้นเป็นงานที่จะต้องมีความใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลาต้องอาศัยการปรับปรุงงานอยู่เสมอและยังต้องเตรียมบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับงานเข้ามาปฏิบัติงาน ดังนั้น งานฝึกอบรมจึงจำเป็นต้องมีขึ้นควบคู่ไปกับการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งในเรื่องนี้แต่เดิมงานฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์ก็มีทำอยู่แล้วพร้อม ๆ กับการตั้งหน่วยงาน แต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เป็นการฝึกอบรมโดยให้คนใหม่เข้าประจำงานที่จะปฏิบัติจริงเลยและให้คนเก่าที่มีความชำนาญงานมาแล้ว เป็นผู้ฝึกสอนพิเศษหรือให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ทำการฝึก การสอนวิธีนี้จะมีผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้สอนงาน ถ้าเป็นผู้ที่มีความสามารถแล้ว ก็จะทำให้เป็นงานได้เร็วเพราะผู้เรียนหรือผู้รับการอบรมจะคุ้นเคยกับสถานที่แท้จริงของงานและเริ่มเรียนวิธีที่ถูกต้องทันที (ถวัลย์ ศิลปกิจ 2515:58-59) ในช่วงต่อมาเมื่อนักเทคโนโลยีการศึกษาได้ขยายตัวขึ้นและเห็นความจำเป็นของการฝึกอบรมที่จะต้องมีความควบคู่ไปกับการทำงาน ก็ได้มอบหมายให้หน่วยงานจัดระบบและวิจัยสื่อสารการศึกษา ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษาก็ได้ดำเนินการ และจัดให้มีการฝึกอบรมงานการผลิตรายการโทรทัศน์ขึ้นหลายครั้งในวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความต้องการของงาน ซึ่งก็มักเป็นการอบรมในช่วงสั้น ๆ เพียงไม่กี่วัน

ถึงแม้ว่าหน่วยงานจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา จะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการฝึกอบรมนี้อยู่แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากงานในความรับผิดชอบของฝ่ายนี้ มิได้มีเพียงการจัดและวางแผนงานฝึกอบรมเพียงด้านเดียว ฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษายังมีงานที่จะต้องรับผิดชอบอีกหลายด้าน ยิ่งไปกว่านั้นงานด้านการจัดการฝึกอบรมเป็นงานที่สำคัญและมีความยุ่งยาก ซับซ้อน และต้องมีการวางแผนการล่วงหน้า มีการเตรียมแผนงานอย่างเป็นระเบียบและใช้เวลาอย่างรอบคอบในการดำเนินการ โดยเฉพาะการจัดฝึกอบรม การผลิตรายการโทรทัศน์ นับเป็นงานยุ่งยากและเป็นงานสำคัญควบคู่ไปกับการผลิตรายการโทรทัศน์

ที่จะต้องมีผู้รับผิดชอบโดยตรงสามารถวางแผนดำเนินการและบริหารงานฝึกอบรม
ได้เป็นงานหลัก อันจะนำมาซึ่งผลดีและประสิทธิภาพของการจัดการฝึกอบรมการ
ผลิตรายการโทรทัศน์ช่วยให้งานด้านนี้บรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างสูงสุด

ดังนั้น การจัดให้มีศูนย์ฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ
โดยตรงต่อการจัดการงานฝึกอบรมในด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ จึงน่าจะเป็น
สิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาในการจัดการฝึกอบรมและทำให้งานด้านนี้ สามารถพัฒนาให้
ก้าวหน้ายิ่งขึ้น อีกทั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชก็มีนโยบายที่จะเผยแพร่และ
ให้ความรู้ในงานด้านการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้แก่หน่วยงานอื่นทั้ง
ในประเทศและต่างประเทศอยู่แล้วในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง
รูปแบบศูนย์ฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราชต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบศูนย์ฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวทางการคิดเห็นและความต้องการในการจัดตั้ง
ศูนย์ฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่
เกี่ยวข้องกับงานด้านโทรทัศน์เฉพาะในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบ
เป็นส่วนหนึ่ง ของการเสนอรูปแบบศูนย์ฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการ
ศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำจำกัดความของการวิจัย

1. ผู้ผลิตรายการ หมายถึง ผู้ผลิตรายการรวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่ร่วมกันผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งได้แก่ นักเทคโนโลยีการศึกษา นักเทคโนโลยีปฏิบัติการ วิศวกรและช่างอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายศิลปกรรม

2. นักเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง เจ้าหน้าที่ซึ่งสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโทในสาขาวิชาโสตทัศนศึกษาและกรรมการด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในคณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาเป็นผู้นำเนื้อหาวิชามาพิจารณาหารูปแบบรายการที่เหมาะสม จัดดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ในการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ รวมถึงการควบคุมการผลิตรายการให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

3. นักเทคโนโลยีปฏิบัติการ หมายถึง นักวิชาการในสาขาวิชาต่างๆ ทำหน้าที่ประสานงาน และดำเนินการผลิตรายการวิทยุ และโทรทัศน์ร่วมกับนักเทคโนโลยีการศึกษา และเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ เพื่อให้การผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

4. วิศวกรและนายช่างอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้มีความชำนาญงานทางด้านเทคนิคในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เช่น เจ้าหน้าที่กล้อง แสง เสียง เป็นต้น

5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายศิลปกรรม หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความชำนาญงานในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ ผลิตงานกราฟิค สร้างฉาก แต่งหน้า แต่งผม แต่งกาย เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาให้แก่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และตัดแปลงให้เหมาะสมกับหน่วยงาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการทำงานของข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยต่อไป

2. เป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมการผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ในด้านการผลิต รายการโทรทัศน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ